

Jak vytvořit metodiku zero waste v obci

Obsah

ČÁST 1

Co je zero waste

ČÁST 2

**Základní principy
zero waste**

ČÁST 3

Desatero zero waste

ČÁST 4

**Zero waste
a oběhové hospodářství**

ČÁST 5

Boříme mýty o zero waste

ČÁST 6

Metodika analýzy odpadu

ČÁST 7

**Analýza komunálního odpadu
ve vaší obci**

ČÁST 8

Kalkulačka úspor

ČÁST 9

Závěry

ČÁST 10

Vyzkoušejte to sami

ČÁST 11

Kontakty

Co je zero waste

ČÁST 1

Odpad je jedním ze zásadních problémů dnešního světa. Všichni ho neustále vytváříme a každý den s ním nějak nakládáme.

Problém s odpadem ovšem nevyřeší pouhé odklizení odpadků ani změna hospodaření s odpady. Potřebujeme zcela nový přístup. Takový, který půjde až ke kořenům problému: je třeba změnit náš vztah ke zdrojům a přehodnotit způsoby výroby i spotřeby. Tímto novým přístupem je zero waste neboli nulový odpad.

Cíl této koncepce je pragmatický i vizionářský, a to v místním, ale i globálním kontextu. Principy zero waste jsou inspirované přírodou a systematicky pracují s možnostmi v daném místě. Zaměřují se na trvalou udržitelnost a zachování přírodního bohatství pro budoucí generace.

Naše planeta se zásadami nulového odpadu řídila od počátku, avšak lidé nikoli. Důkazem toho je zamoření plasty a současná klimatická krize. Lidé se konečně musejí naučit žít v mezích přírody, inspirovat se evolucí v přírodě a vyvíjet podobná řešení. Proto se koncepce zero waste snaží přehodnotit způsob, jakým vyrábíme i spotřebováváme, aby zůstala zachována hodnota a energie materiálů a zároveň aby civilizace vzkvétala a prosperovala.

Zero waste hledá řešení, jak se zbavit odpadu a toxických látek a zefektivnit celý systém. V koncepci zero waste se hodnota materiálů a výrobků zachovává v rámci společnosti, kde se opakovaně používají. Recyklace je sice důležitá pro uzavření cyklu, ale měli bychom ji vnímat pouze jako doplňkové řešení zaměřené na odstraňování následků, nikoli na řešení příčin. Technologie, které neumožňují opětovné využití materiálů, bychom měli postupně nahradit jinými.

Koncepce zero waste ale není jen pouhou vysněnou vizí: již nyní poskytuje hmatatelné a dostupné nástroje, které – pokud jsou účinně zavedeny na místní úrovni – pomáhají vytvářet udržitelnou a prosperující společnost.

Pokud budeme přemýšlet v principech zero waste, změní se náš pohled na zažité vzorce spotřeby a výroby. Zdroje a materiály jsou považovány za hodnotné komodity, které je třeba udržovat v oběhu prostřednictvím opakovaného použití, oprav a recyklace.

Zero waste je plánem na ochranu životního prostředí, ale zároveň i rámec, v němž se může rozvíjet komunitní soudržnost a pospolitost. Pokud na úrovni obcí přehodnotíme vztah ke zdrojům a zaměříme se na lokalizaci výroby, můžeme ušetřit finance spojené s nakládáním s odpady, chránit životní prostředí, a navíc zvýšit počet pracovních míst, a tím pomoci udržovat peníze v místní ekonomice.

V této publikaci se podrobně seznámíte s koncepcí zero waste a dozvíte se, jak využít tuto strategii přímo ve vaší komunitě. Doufáme, že se stane užitečným pomocníkem na vaší cestě ke snížení množství odpadu.

Základní principy zero waste

ČÁST 2

Města i vesnice po celém světě přijímají koncepci zero waste a pracují na jejím zavedení. Programy zero waste jsou nejrychlejším a finančně nejvýhodnějším nástrojem, pomocí kterého mohou místní samosprávy rozvíjet podnikání v obci, vytvářet udržitelná pracovní místa, chránit své občany před toxickými látkami, bojovat proti změně klimatu a podporovat lokální udržitelnost, a to vše při současném snižování nákladů obce i občanů.

Pro úspěch tohoto přístupu jsou nezbytné dva klíčové faktory:

ZMĚNA MYŠLENÍ

Současná situace v Evropě, kdy neustále produkujeme, rychle spotřebováváme a následně likvidujeme odpady, budí dojem, že žijeme ve světě s nekonečnými zdroji.

Změna tohoto vzorce je nezbytná, musí se odrazit ve všech oblastech života a být v souladu se společenskými trendy. Například Evropská unie pro tuto změnu vytváří legislativní podmínky již od zveřejnění Cestovní mapy oběhového hospodářství v roce 2014.

ZAPOJENÍ OBČANŮ

Informování a zapojení obyvatel je nezbytným předpokladem pro úspěch jakéhokoli plánu. Je třeba vyzvat občany, aby se aktivně podíleli na návrhu systému hospodaření se zdroji a poskytovali zpětnou vazbu. K tomu by měly napomoci pravidelné veřejné kampaně, které budou mít vzdělávací charakter. Lokální řešení by měli přinést i zapojení místní podnikatelé.

Filozofie zero waste se zakládá na 3 principech:

- 1. Omezení a opakované použití**
- 2. Udržitelný design výrobků**
- 3. Třídění a recyklace**

1.

PRINCIP

OMEZENÍ A OPAKOVANÉ POUŽITÍ

Nejlepší odpad je ten, který vůbec nevznikne. V ideálním případě bychom tedy měli zasáhnout již ve fázi návrhu výrobků, a vzniku odpadu tak předcházet.

Například plýtvání potravinami lze snížit prostřednictvím vzdělávání či kampaní a pomocí vhodné nákupní strategie v jídelnách, restauracích, hotelech, nemocnicích i domácnostech. Bezobalové prodejny a místní trhy mohou zajistit čerstvé suroviny a současně předcházet vzniku odpadu z obalů. Řada nápojů se může prodávat v opakovaně použitelných obalech a kelímcích – koneckonců některé se tak již dlouhodobě prodávají, například pivo ve skleněných lahvích.

Většina jednorázových obalů je nadbytečná a správným zásahem ze strany měst je lze snadno nahradit. Kelímky na kávu, krabičky na jídlo, lahve na vodu nebo plastová brčka jsou příkladem věcí na jedno použití, jež lze vyměnit za bezodpadové varianty, které zajistí příjem místní komunitě. Vhodné jsou třeba opakovaně použitelné kelímky a krabičky na jídlo, veřejná pítka nebo zákaz použití problematických materiálů, jako jsou plastové sáčky či kelímky z pěnového polystyrenu.

Místní samosprávy hrají v této oblasti klíčovou roli. Mohou například podporovat používání vratných obalů pro nápoje a v místních obchodech zajistit dostupnost látkových plen či bezodpadových hygienických potřeb. U trvanlivého zboží, jako je elektronika, nábytek či oděvy, je klíčové podporovat opravy, second handy a různé online i offline platformy zaměřené na opětovné používání.

Dalším způsobem, jak pozitivně ovlivnit trh a zabránit vzniku odpadů na místní úrovni, je využití veřejných zakázek, podpora bezpapírových kanceláří či zřízení materiálových bank a veřejných půjčoven, které posílí kulturu opakovaného použití v daném regionu.

2.

PRINCIP

UDRŽITELNÝ DESIGN VÝROBKŮ

Výrobky a obaly je třeba navrhovat tak, aby se po skončení své životnosti nestaly odpadem, ale zachovaly si co největší hodnotu. Pokud výrobek nelze znovu použít, opravit, renovovat, recyklovat ani kompostovat, měl by být navržen jinak nebo ze systému zcela odstraněn.

Některé látky používané ve výrobcích či obalech mohou skutečně poškodit lidské zdraví i životní prostředí. Pokud výrobek nebo obal není navržen tak, aby mohl být bezpečně vrácen do výrobního cyklu, může jeho opakované použití v podobě druhotné suroviny způsobit technické problémy při recyklaci nebo u výrobků, v nichž je recyklovaný materiál obsažen.

Systém s nulovým odpadem by proto měl být schopen tyto potenciálně nevhodné látky identifikovat a navrhnout alternativy vhodné pro oběhové hospodářství. Na rozdíl od současných systémů je v koncepci zero waste odpad záměrně středem pozornosti. Problém totiž musíme nejprve poznat, abychom dokázali najít řešení. Zbytkový odpad v třídících zařízeních je nutné neustále analyzovat, abychom věděli, které výrobky jsou v něm nejvíce zastoupeny, a mohli je buď navrhnout jinak, nebo vyřadit z trhu.

Již ve fázi návrhu by mělo být zřejmé, zda se produkt nebo obal stane součástí biologického cyklu (výrobky určené ke spotřebě), nebo technického cyklu (výrobky určené pro poskytování služeb). Obecně platí, že výrobky a obaly, u nichž je technická a biologická složka propojená, jsou pro současný systém řízení zdrojů zpracovatelné jen obtížně, a proto by se neměly dostat na trh, než bude zřejmé, jakým způsobem se budou třídit a recyklovat.

Může se stát, že s některými materiály a výrobky určenými pro oběhové hospodářství se systémy sběru a zpracování odpadu nebudou umět vypořádat. V těchto případech by měl výrobce zajistit vlastní systém zpětného odběru a účinnou recyklaci.

3.

PRINCIP

TŘÍDĚNÝ SBĚR A RECYKLACE

Jakmile dokážeme zabránit vzniku zbytečného odpadu a nahradit nevhodné materiály, je třeba zaměřit se na efektivitu sběru, aby se suroviny dostaly zpět do výrobního cyklu a mohly se opakovaně využít.

Proto by měl být zaveden oddělený sběr alespoň těchto kategorií: organický odpad, recyklovatelné výrobky, opakovaně použitelné výrobky a zbytkový odpad. Příklady z Evropy ukazují, že zavedením efektivního systému tříděného sběru lze dosáhnout míry recyklace na úrovni 80 % komunálního odpadu.

Nejúčinnější nástroj pro co nejrychlejší sběr a vytřídění materiálů při co nejnižších nákladech představuje sběr druhotných surovin tzv. ode dveří a zálohování.

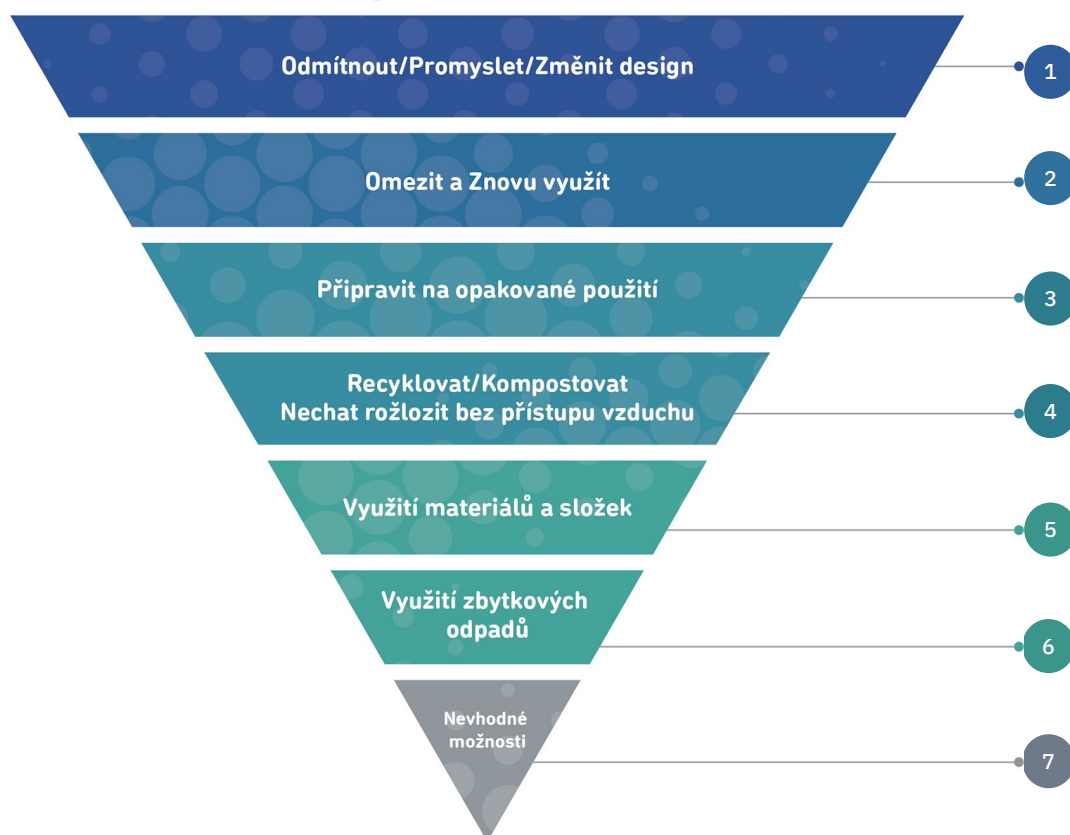
Třídít musí být v každém případě levnější a snazší než netřídít. Každý systém, který se spoléhá pouze na to, že lidé budou ochotni sami od sebe vyvinout nějaké úsilí, je předem odsouzen k neúspěchu. Je třeba, aby místní úřady motivovaly občany i finančně a nadměrnou produkci odpadu naopak penalizovaly. Systémy založené na platbě podle množství (anglicky označované jako Pay-As-You-Throw neboli „kolik vyhodíš, tolik zaplatíš“) již úspěšně fungují v některých evropských městech. Jsou navrženy tak, aby lidé, kteří vytvářejí méně odpadu, ušetřili díky nižším platbám za odpad. Zkušenosti z celého světa ukazují, že lidé spolupracují tehdy, když se na návrhu systému mohou sami podílet a jsou v něm zohledněny jejich potřeby.

Systémy tříděného sběru by měly být spolufinancovány výrobci produktů, které se mají stát posléze odpadem. Kromě finančních výhod pro občany, které by je měly motivovat ke správnému chování, by se producenti odpadu měli větší měrou podílet na nákladech na sběr a zpracování odpadu, jenž vzniká v důsledku uvádění jejich výrobků či obalů na trh. Takový systém podporuje produkci snadno opravitelných, opakovaně použitelných nebo recyklovatelných materiálů.

Výše těchto poplatků by se měla odvíjet od toho, jako snadno lze odpad navrátit do výrobního cyklu jako druhotnou surovinu. Jinými slovy, poplatky placené v systému nakládání s elektronickým odpadem by měly být nastaveny tak, aby zvýhodňovaly ty výrobce, kteří navrhnou své produkty s ohledem na životní prostředí, a naopak znevýhodňovaly propagaci takových výrobků, jejichž šetrnost vůči životnímu prostředí je nižší.

Pokud je tříděný sběr prováděn správně, udržují si zdroje svou hodnotu a mohou být recyklovány jako druhotné suroviny. Bude-li k tomu docházet ve velkém měřítku, mohou vzniknout materiálové banky, z nichž budou města v budoucnosti čerpat zdroje.

Změňte infrastrukturu v souladu s novým paradigmatickým. Systém nakládání s odpady zaměřený na likvidaci, tedy využívající převážně skládky nebo spalovny, by se měl postupně měnit s tím, jak se bude snižovat produkce odpadu a stoupat míra recyklace. V koncepci zero waste hraje nezastupitelnou roli flexibilita, a proto by smlouvy o poskytování služeb v odpadovém hospodářství a plány pro nakládání s odpady neměly omezovat možnost přijetí nových opatření, která usnadní přechod k zero waste. Dočasným řešením pro zbytkový odpad je bezpečné ukládání minimálního množství biologicky stabilizované frakce na skládku.

1

ODMÍTNOUT / PROMYSLET / ZMĚNIT DESIGN

Odmítnout to, co nepotřebujeme, přehodnotit způsob, jakým vyrábíme a spotřebováváme, a navrhnout nové obchodní modely, jiné zboží a vhodnější obaly pro snížení spotřeby zdrojů a produkce odpadu.

2

OMEZIT A ZNOVU VYUŽÍT

Minimalizovat množství, toxicitu a ekologickou stopu každé operace, při níž se výrobky nebo jejich součásti, které nejsou odpadem, znovu použijí ke stejnému účelu, pro jaký byly vytvořeny.

3

PŘIPRAVIT NA OPAKOVANÉ POUŽITÍ

Kontrola, čištění nebo opravy, díky nimž se výrobky či jejich součásti, které se staly odpadem, připravují na to, aby mohly být znovu bez jakéhokoli dalšího předběžného zpracování použity.

4

RECYKLOVAT / KOMPOSTOVAT / NECHAT ROZLOŽIT BEZ PŘÍSTUPU VZDUCHU

Regenerace kvalitního materiálu z vytríděných toků odpadu.

5

VYUŽITÍ MATERIÁLŮ A SLOŽEK

Technologie pro získání nových cenných materiálů regenerací ze směsného odpadu způsobem šetrným k životnímu prostředí.

6

VYUŽITÍ ZBYTKOVÝCH ODPADŮ

Vše, co nelze získat ze směsného odpadu zpět, je před uložením na skládku biologicky stabilizováno.

7

NEVHODNÉ MOŽNOSTI

Alternativy, které neumožňují regeneraci materiálu, mají velký negativní dopad na životní prostředí a vytvářejí efekt ustrnutí, což ohrožuje přechod ke koncepci zero waste. Patří sem získávání energie spalováním odpadu, spoluspalování, přeměna plastu na paliva, skládkování nestabilizovaného odpadu, zplyňování, pyrolýza, nelegální skládkování, otevřené spalování a nelegální skládkování.

Hierarchie zero waste

The background image is a high-angle, monochromatic photograph of a recycling facility. The top half of the image is dominated by a massive, sprawling pile of sorted waste materials, including paper, cardboard, and plastic, which fills the upper two-thirds of the frame. Below this pile, a group of approximately 15-20 people are gathered on a concrete floor. Many of the individuals are wearing high-visibility safety vests, suggesting they are workers or guides. They are arranged in a loose circle, looking towards the center or towards the camera. The overall scene conveys a sense of scale and human activity in a waste management environment.

Desatero zero waste

ČÁST 3

1

STANOVTE SI ZÁVAZNÝ CÍL PŘEJÍT NA SYSTÉM ZERO WASTE:

- přihlaste se ke svému závazku veřejně;
- uspořádejte diskuzi s veřejností.

2

ZAJISTĚTE MONITORING A PODPORU:

- zřídte poradní orgán pro zero waste složený z místních zainteresovaných stran;
- zajistěte potřebné vzdělání příslušných úředníků v problematice zero waste;
- shromažďujte údaje o produkci a míře recyklace odpadu, abyste měli referenční hodnoty pro měření výsledků.

3

SESTAVTE PLÁN:

- sestavte plán nulového odpadu, který bude obsahovat konkrétní krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé cíle v oblasti
- snižování směsného odpadu (v kg/os.) a nastíní klíčové kroky, jež bude třeba podniknout.

4

NAVRHNĚTE A ZAČNĚTE REALIZOVAT TŘÍDĚNÝ SBĚR DRUHOTNÝCH SUROVIN TZV. ODE DVEŘÍ MINIMÁLNĚ V UVEDENÉM ROZSAHU:

- biologicky rozložitelný odpad;
- suché recyklovatelné materiály (papír, plasty, sklo);
- vytvořte místní recyklační střediska pro věci, které jsou pro pravidelný sběr druhotných surovin ode dveří příliš cenné nebo do něj nemohou být začleněny, např. žárovky, stavební a elektronický odpad apod.

5

DLE VAŠICH PROVOZNÍCH MOŽNOSTÍ PODPORUJTE SPRÁVNÉ NAKLÁDÁNÍ S BIOLOGICKY ROZLOŽITELNÝM ODPADEM:

- domácí kompostování;
- komunitní kompostárny;
- decentralizovaný obecní systém kompostování;
- centralizované profesionální kompostovací systémy pro zpracování velkého množství biologického odpadu, ideální pro hustě osídlené oblasti;
- pokud domácí či decentralizované kompostování není možné, zvažte možnost průmyslového kompostování nebo anaerobní digesce.

6

PODPOŘTE VZNIK MÍSTNÍCH INICIATIV, KTERÉ SE ZAMĚŘÍ NA OMEZENÍ VZNIKU ODPADU, NAPŘ.:

- bezobalové prodejny;
- místa, kde si lze naplnit vlastní nádoby vodou;
- propagace dětských látkových plen;
- veřejné zakázky realizované v souladu s koncepcí zero waste;
- podpora životního stylu bez plastů, např. zákaz igelitových sáčků, plastových brček apod. na území obce.

7

PODPORUJTE OPRAVNY A PŮJČOVNY, A TO NA KOMUNÁLNÍ NEBO OKRESNÍ ÚROVNI:

- spolupracujte s místní komunitou a podporujte zakládání opraven a půjčoven.

8

PLÁN DOPLŇTE VYHLÁŠKAMI A DALŠÍMI PŘEDPISY, KTERÉ PODPOŘÍ A EKONOMICKY ZVÝHODNÍ AKTIVITY ZAMĚŘENÉ NA PREVENCI VZNIKU ODPADU:

- platba podle množství (Pay-As-You-Throw, PAYT);
- zálohování obalů;
- rozšířená odpovědnost výrobce (Extended Producer Responsibility, EPR).

9

ANALYZUJTE SMĚSNÝ ODPAD A ÚDAJE VYUŽIJTE JAKO ZPĚTNOU VAZBU PRO ZLEPŠENÍ SYSTÉMU:

- vytvořte systém pro pravidelnou analýzu složení směsného odpadu a určení nejproblematictějších materiálů;
- na základě získaných údajů identifikujte materiály, které se hůře recyklují, a vylepšete systémy sběru;
- informace poskytněte místním firmám, které mohou ovlivnit design výrobků a obalů a využívat více recyklovatelných a vhodných zdrojů.

10

ZAVEĎTE EFEKTIVNĚJŠÍ SYSTÉMY PRO NAKLÁDÁNÍ SE SMĚSNÝM ODPADEM NEBO (POKUD TO LEGISLATIVA IHNED NEUMOŽŇUJE) UPRAVTE STÁVAJÍCÍ SYSTÉMY:

- vyberte a analyzujte toky směsného odpadu;
- využijte více recyklovatelných materiálů;
- stabilizujte neupravený biologický odpad;
- přechodně využijte kapacitu skládek pro předupravený odpad; flexibilně řiďte a přestavte zařízení na předúpravu odpadů na zařízení pro kompostování a recyklaci.

An aerial, high-angle photograph of a large audience seated in a tiered lecture hall or auditorium. The audience members are diverse in age and are mostly looking towards the front of the room. Many are using laptops or holding papers. The entire image has a blue-green color overlay.

Zero waste a oběhové hospodářství

ČÁST 4

Podle [Evropského parlamentu](#) je oběhové hospodářství definováno následovně:

”

Oběhové hospodářství je výrobní a spotřební model, který zahrnuje opětovné použití, opravy, renovaci a recyklaci stávajících materiálů a produktů pro udržení materiálů a výrobků v ekonomice, kdykoli je to možné. Odpad se stane opět zdrojem, a tím se minimalizuje skutečné množství odpadu. Obecně se jedná o protiklad tradičního lineárního modelu ekonomiky založeného na vzorci „vytěž – vyrob – spotřebuj – vyhod“.

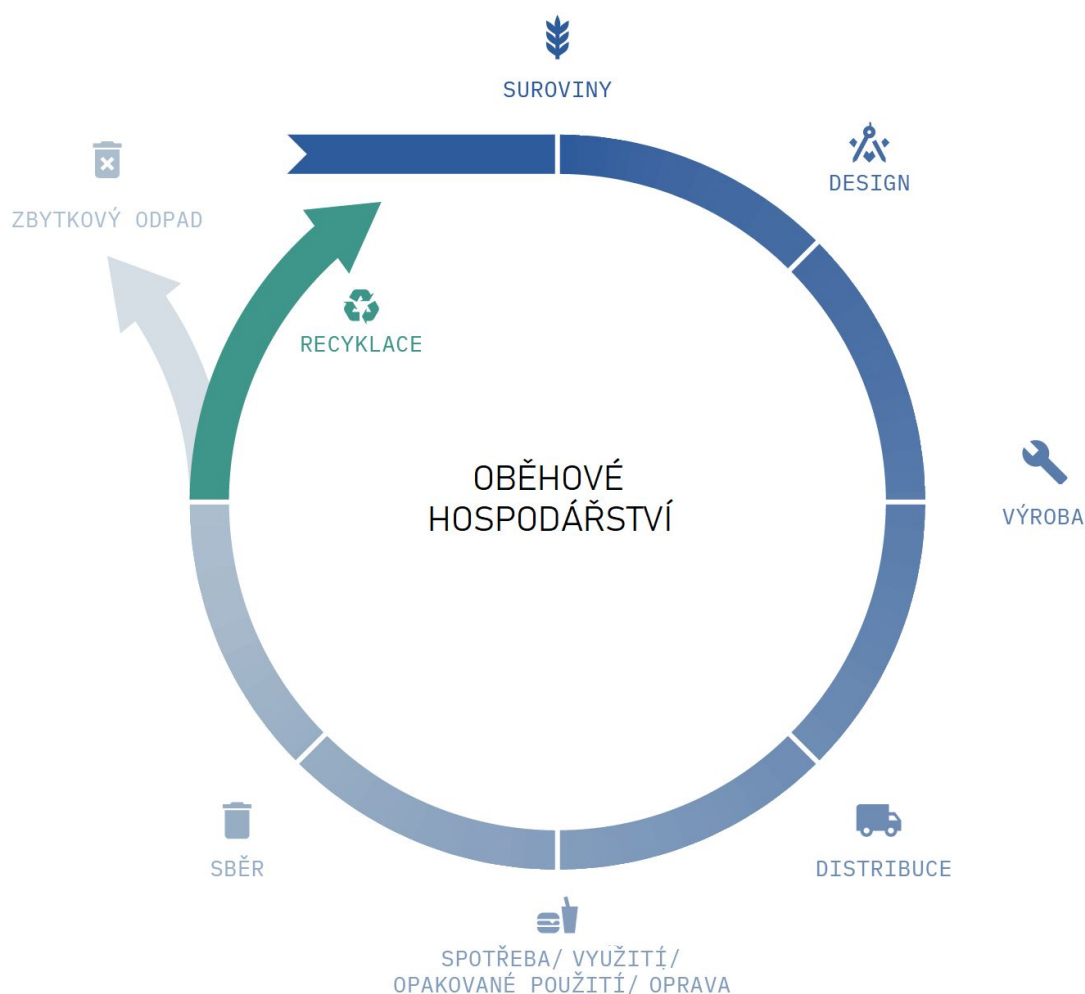

Schéma oběhového hospodářství

V roce 2015 Evropská unie přijala akční plán EU pro oběhové hospodářství a rozhodla se pro účinné řízení zdrojů, průmyslový růst a udržitelnou spotřebu a výrobu formou cirkulární ekonomiky.

Cirkulární ekonomika v Evropě je založena na čtyřech zásadách:

1. **Úprava vzorců produkce a spotřeby**
2. **Zlepšení nakládání s odpady**
3. **Vytvoření podmínek pro vznik trhu s druhotnými surovinami**

a s tím související

4. **Stimulace ekonomiky a tvorba pracovních míst**

MONITORING FRAMEWORK

Please select a country from the drop down list below to get a detailed overview of its situation regarding the different indicators. You can then click on each dimension (or on the arrow) to expand/collapse the list of indicators belonging to this dimension. You may also enlarge the framework by clicking on the full screen mode icon below.

Please note that for some indicators displayed below, data is only available for the EU aggregate and not for Member States individually.

Choose a country: Czechia

CIRCULAR ECONOMY INDICATORS

Expand All Collapse All

Production and consumption

Waste Management

Secondary raw materials

Competitiveness and innovation

EU Communication on a Circular Economy Monitoring Framework ([COM\(2018\)29](#))

Přestože oficiálně byla strategie pro oběhové hospodářství Evropské unie již přijata, řada problémů zůstává nevyřešena. Podle výzkumů se současná míra cirkulace v EU odhaduje na 12 %, což znamená, že celých 88 % využitých zdrojů není po použití vráceno zpět do oběhu. Pouze 8,6 % světové ekonomiky má cirkulární povahu a podle zprávy [Circularity Gap Report za rok 2020](#) tato hodnota již dva roky klesá.

Velkou výzvou je především otázka, jak smysluplně realizovat přechod k oběhovému hospodářství v praxi. Je stále více zřejmé, že strategie zero waste dokonale integruje zásady oběhového hospodářství do řešení na místní úrovni a poskytuje konkrétní kroky, které mohou obce samy podniknout, aby zajistily svým občanům zdravější životní prostředí.

Zero waste komunity jsou zářnými příklady oběhového hospodářství, jeho životaschopnosti a přidružených environmentálních, ekonomických i pracovněprávních výhod.

Karmenu Vella

bývalý komisař EU pro životní prostředí, námořní záležitosti a rybolov

Vzhledem k tomu, že oběhové hospodářství se nyní stále více stává součástí hlavního proudu myšlení a rozhodovacích procesů v Evropě, přístup zero waste začíná být považován za hlavní prostředek k praktické realizaci této koncepce. K zero waste se hlásí již více než 400 měst a obcí z celé Evropy a ukazuje se, že jsou dokonalým ztělesněním principů oběhového hospodářství na místní úrovni.

Základním kamenem a nezbytným předpokladem každé ekonomiky, která chce fungovat na principu cirkulace, je účinný systém nakládání s odpady a recyklace. Nedávné změny evropských právních předpisů v oblasti odpadů v návaznosti na průkopnický akční plán pro oběhové hospodářství stanovily právně závazné cíle v problematice nakládání s odpady a míry recyklace.

	2025	2030	2035
Minimální recyklace a příprava pro opětovné použití KO	55 %	60 %	65 %
Maximální objem KO ukládaný na skládku	není stanoveno	není stanoveno	10 %
Minimální recyklace odpadu z obalů	65 %	70 %	není stanoveno
Plasty	50 %	55 %	není stanoveno
Dřevo	25 %	30 %	není stanoveno
Železné kovy	70 %	80 %	není stanoveno
Hliník	50 %	60 %	není stanoveno
Sklo	70 %	75 %	není stanoveno
Papír a lepenka	75 %	85 %	není stanoveno

Povinnosti pro nakládání s odpady stanovené [směrnicí \(EU\) 2018/850](#), [směrnicí \(EU\) 2018/851](#) a [směrnicí \(EU\) 2018/852](#).

Kromě těchto cílů bylo rovněž přijato několik doporučení a ustanovení ke zlepšení cirkulace materiálů v Evropě. Mezi ně patří rozšíření požadavků na povinné třídění ostatního odpadu včetně bioodpadu do roku 2023 a textilního odpadu do roku 2024 a dále vypracování plánu pro předcházení vzniku odpadu a plánu pro předcházení vzniku potravinového odpadu.

Zatímco tyto cíle byly na úrovni Evropské unie stanoveny pro všech 27 stávajících členských států, realizace, praktické dopady a konkrétní závazky se týkají komunální úrovně, neboť odpovědnost za nakládání s odpady často nesou právě města a obce.

Rostoucí síť evropských měst, která přijala koncepci zero waste, je živým důkazem, že uvedené závazky a cíle jsou nejen dosažitelné, ale že lze jít dokonce ještě dál – z hlediska zvyšování kapacit recyklačních zařízení i v oblasti podpory udržitelných a decentralizovaných systémů nakládání s odpady, které vedou ke snížení celkového objemu produkovaného odpadu.

Mnoho měst z celé Evropy jasně vykazuje skvělé výsledky, co se týče zvýšení tříděného sběru a snížení celkového množství zbytkového odpadu vyprodukovaného obyvateli. Dobrých výsledků dosahují i v mnoha jiných oblastech oběhového hospodářství prostřednictvím decentralizovaných komunitních řešení, například díky zakládání půjčoven nebo zavádění komunitního kompostování.

Města zapojená do systému zero waste nejenže plní požadavky unijní legislativy, ale dělají mnohem více – díky zvýšené kapacitě pro recyklaci a předcházení vzniku odpadu přicházejí s místními řešeními ušitými na míru místním podmínkám a udržují prostředky v místní ekonomice, která je z větší části založena na cirkulaci. Spolu s tím vytvářejí „zelená“ pracovní místa pro místní obyvatele, čímž podporují sociální vazby v dané komunitě.

SOURCE
 Contarina 2018
 Rapporto Rifiuti ISPRA 2018 (dati 2017)

V italských obcích v regionu Treviso a Veneto, kde odpadové hospodářství zajišťuje společnost Contarina, která přijala přístup zero waste jako jedna z prvních v Evropě, vzrostla míra tříděného sběru odpadu.

Boříme mýty o zero waste

ČÁST 5

RETHINK
PLASTIC
TOWARDS A FUTURE
FREE FROM
PLASTIC POLLUTION

Strach ze složitosti a z nových problémů nebo nedostatečné pochopení tématu či rozsahu výzev, jimž čelíme, často brzdí změny a pokrok ve společnosti. Do povědomí se dostala spousta negativních mýtů, které nejsou založeny na pravdě a které brzdí aktivity mnoha komunit, organizací i jednotlivců, brání pochopení širšího kontextu a prodlužují dobu potřebnou k nalezení a řešení problémů, jimiž se potřebujeme co nejdříve zabývat.

K urychlení přechodu evropských měst a obcí k systému zero waste je třeba zvýšit informovanost občanů o skutečných faktech. Při své práci se však bohužel příliš často setkáváme s mýty a falešnými údaji, které odrazují od smysluplných opatření k řešení obrovského množství odpadu, jež v současné době produkujeme. Nejasností kolem koncepce zero waste a způsobu, jakým je prezentována, je celá řada: od „nedosažitelnosti“ zero waste až po nulový uhlíkový dopad spalování a mnoho dalších mýtů.

V této kapitole proto uvádíme na pravou míru některé z rozšířených mýtů, abychom vám a vaší obci pomohli objasnit nedorozumění, která v tomto tématu stále přetrvávají.

1. MÝTUS

„Na zero waste už pracujeme (zero waste už jsme úspěšně dosáhli).“

Mnoho firem a měst tvrdí, že již splňují cíle zero waste nebo že zavedli potřebná opatření na cestě k nulovému odpadu. I když je pravda, že mnoho institucí a obcí opravdu podniká účinné kroky v některých oblastech souvisejících s odpady, ke skutečným hodnotám zero waste mají často velmi daleko.

Nahrazení jednoho materiálu, obvykle plastu, jiným materiálem, například papírem, je často popisováno jako účinná zero waste politika, ale ve skutečnosti jde o pouhé přenesení nadměrné spotřeby na jinou část životního prostředí, v případě papíru na lesnictví. Uvedené počínání ovšem nijak nevybočuje ze současné praxe založené na vyhazování něčeho, co bylo použito jen jednou.

Aby mohly firmy nebo obce oprávněně tvrdit, že pracují na dosažení cíle zero waste, musejí přistoupit na celostní pojetí výroby a spotřeby. K tomu je potřeba, aby komunita jako celek přijala širokou škálu opatření – od analýzy vytríděného zbytkového odpadu přes zřízení půjčoven až po změnu způsobu návrhu mnoha výrobků, které používáme. Problém je třeba řešit již od základů, abychom v první řadě zabránili vzniku odpadu jako takového.

2. MÝTUS

„Zero waste je nereálný. Není dosažitelný ani proveditelný.“

Lidé často diskreditují zero waste jako nerealistickou vizi nebo cíl, který jsme si stanovili uměle, a úmyslně podstatu koncepce interpretují tak, že lidstvo nesmí vytvářet žádný odpad. Jak jsme již popisovali výše, koncepce zero waste se snaží navrhnout systém tak, aby v něm žádný odpad nevznikal a aby nevznikala ani toxicita a neefektivita s ním spojená. Každá technologie, která neumožňuje získávat materiál zpět, je považována za nepřijatelnou a měla by být postupně vyřazena. Zero waste je tedy spíše cesta než cíl – cesta, na niž se vydává stále větší počet městských i venkovských komunit na celém světě. Zero waste nejenže usiluje o omezení míry znečištění a přispívá k boji s klimatickou změnou, ale také poskytuje lidem vhodné příležitosti k podpoře místního podnikání a pracovních míst v rámci komunity.

Reálné výsledky systému zero waste vidíme po celém světě. Zapojuje se stále více komunit a úsilí se násobí. V Evropě se již více než 400 obcí otevřeně zavázalo k neustálému snižování produkce odpadu a zlepšování tříděného sběru.

Růst a úspěch zero waste měst v Evropě ukazuje, že zero waste je přístup, který přináší skutečné a efektivní politiky na komunální úrovni. V asijsko-pacifickém regionu jsou již také stovky obcí, které vyvinuly a zavedly inovativní programy pro redukci odpadu. Jejich počet stoupá rovněž v USA, Latinské Americe a Africe, kde se stále častěji zavádějí konkrétní a účinné politiky zaměřené na nulový odpad. Je zřejmé, že se jedná o realistickou, dosažitelnou a proveditelnou vizi.

3. MÝTUS

„Třídění odpadu je pro občany příliš komplikované.“

Tříděný sběr využitelných odpadů tzv. ode dveří je klíčovým prvkem pro obce, které podnikají první kroky na cestě k systému zero waste. Odděleně by se měl sbírat alespoň organický odpad, recyklovatelné materiály, opětovně použitelné výrobky a zbytkový odpad. Příklady z Evropy ukazují, že zavedením účinného systému tříděného sběru komunálního odpadu lze dosáhnout míry recyklace na úrovni minimálně 80 %.

Při zavádění takového systému musí obec poskytovat občanům jasné a stručné informace, které je v třídění podpoří. Občané musejí vědět, které druhy odpadu existují, jaké výrobky do nich patří a samozřejmě kde a kdy tříděný sběr probíhá. Na základě našich zkušeností z celého světa můžeme říci, že jsou-li tyto informace občanům srozumitelně sděleny, veřejnost se plně zapojuje a míra tříděného sběru i kvalita recyklovaných materiálů stoupá.

Výzvy k třídění odpadu přicházejí většinou od výrobců, kteří by měli poskytovat jasné informace. Stává se však, že údaje na výrobcích bývají zavádějící – aktuálním příkladem jsou „biologicky rozložitelné plasty“, jež v mnoha případech rozložitelné nejsou a nesprávně končí v organickém odpadu, kde následně komplikují jeho úpravu a kompostování.

4. MÝTUS

„Nepodaří se nám přesvědčit firmy, aby se zapojily.“

Na cestě k zero waste je zásadní získat podporu komunity, jejíž významnou součástí jsou i místní firmy a průmysl.

Zero waste vyžaduje přehodnocení současného systému a přepracování obchodních modelů tak, aby přestaly vytvářet odpad. Dnes a denně se objevují nové případy pozitivních změn obchodních modelů. Například restaurace předchází vzniku potravinového odpadu tím, že přebytky poskytují lidem v nouzi, hotely využívají obaly určené pro opětovné použití místo jednorázových a stavební firmy zase snižují množství odpadu tak, že sdílejí materiály, které lze opětovně použít nebo opravit, s místními obyvateli.

Přehodnocení nebo přepracování obchodních modelů může na první pohled firmy vyděsit. Na celém světě však vidíme, že mnohé podniky jsou připraveny a ochotny jít příkladem při přechodu na systém zero waste na místní úrovni.

Příběh francouzské společnosti PHENIX ukazuje, že je možné zabránit plýtvání potravinami, ušetřit peníze a zároveň vytvářet nová pracovní místa. To, zda jsou firmy ochotny jednat samy, zda jim tuto povinnost ukládají právní předpisy nebo jestli jednají na základě ekonomických pobídek, se případ od případu liší. Je však zřejmé, že mnoho společností po celém světě začíná využívat příležitosti, které přináší systém zero waste a oběhové hospodářství.

Jasným příkladem je obrovský vzestup obchodů, které se hlásí k filozofii zero waste, prodávají ve velkém nebo bez obalů a těží z tržního potenciálu a rostoucí poptávky po udržitelných a etických výrobcích s minimem odpadu.

5. MÝTUS

„Za zálohované obaly nebudou lidé chtít platit.“

Zálohové systémy se zdají být nejúčinnějším a nejudržitelnějším způsobem přechodu k zero waste, protože zachovávají hodnotu materiálu opětovným použitím a recyklace se stává až poslední možností.

Princip zálohových systémů spočívá v tom, že kromě ceny výrobku zákazník zaplatí určitý obnos (poplatek za vratný obal), který je mu vrácen při vracení obalu nebo výrobku na sběrné místo. Systém je založen na tom, že spotřebitel je finančně motivován k tomu, aby vrátil prázdný obal zpět do obchodu nebo na sběrné místo a výrobek mohl být opětovně použit nebo recyklován. U nápojových obalů tyto systémy fungují již ve více než 40 regionech po celém světě a výsledky jsou vynikající. Zálohové systémy se samozřejmě nemusejí omezovat jen na nápoje.

[Společnost Recircle](#) ve Švýcarsku používá udržitelnou alternativu k jednorázovým nádobám na jídlo s sebou – místní restaurace nabízejí svým zákazníkům jídlo do zálohovaných vratných krabiček.

Německé město [Freiburg úspěšně integrovalo zálohový systém](#) vratných kelímků na kávu a [RePack vytvořil systém obalů na více použití](#), čímž reagoval na výzvu, kterou představuje rostoucí množství odpadů spojených s obchodováním přes e-shopy.

Dokument [Manifest zálohových systémů](#) popisuje četné důvody pro zavedení zálohových systémů ve městech a obcích, ale nejsilnějším argumentem je to, že tyto systémy podporuje více než 80 % obyvatel. Na takovou poptávku firmy slyší a velké společnosti jako [Loop](#) již zálohové systémy zavádějí. V některých případech již zálohování funguje na území celých států, [jako je tomu třeba v Norsku](#).

6. MÝTUS

„Zero waste znamená žádná skládka.“

Zero waste reaguje na samotnou podstatu problému, kterou je nadměrná spotřeba a výroba, a mění náš vztah ke zdrojům a způsob kolektivního rozhodování. Avšak rozmáhá se i falešná představa, že označením zero waste se může pyšnit každé město, které přestane ukládat odpad na skládku.

Když se směsný odpad neukládá na skládku, většinou se místo toho odváží do spalovny odpadů. Spalovny jsou zařízení, která likvidují odpad jeho spálením. To je proces, který pouze přeměňuje jednu formu odpadu na druhou – spalováním například vzniká toxický popel nebo znečištění ovzduší a vody, jemuž je obtížné zamezit, a tato forma odpadu navíc bývá zpravidla toxičtější než původní odpad.

Proto tvrzení některých měst, že jsou „zero waste“, protože nemají žádnou skládku, jednoduše není pravdivé. Taková města ve skutečnosti problém pouze odsouvají a ještě ho prohlubují tím, že navyšují spalovací kapacity.

Spalování nejenže vede ke vzniku toxičtějších odpadů a emisí skleníkových plynů, ale spalovací zařízení jsou často budována v nízkopříjmových oblastech, zatěžují občany škodlivými toxiny a podkopávají potenciál budoucích investic a růstu místní ekonomiky.

Obce by měly přijmout taková opatření a závazky, které nepovedou ke zvyšování spalovací kapacity. Zavedením účinných systémů odděleného sběru, jež umožní dosáhnout míry recyklace na úrovni 80 % a více, jak je tomu dnes v mnoha evropských zero waste obcích, v kombinaci s vhodnými opatřeními k předcházení vzniku odpadu může obec do roku 2035 dosáhnout maximální míry skládkování na úrovni 10 % (požadavek legislativy EU) a současně pokračovat ve svém úsilí přestat odpad spalovat.

7. MÝTUS

„Získávání energie spalováním odpadu je uhlíkově neutrální a udržitelné.“

Po celém světě vzniká nová generace spaloven, které vlády a odpadové firmy prezentují jako bezpečné, udržitelné a někdy dokonce uhlíkově neutrální řešení. Mezi nejagresivněji podporované spalovny patří zařízení na výrobu energie z odpadu, která prostřednictvím procesu spalování vyrábějí energii a teplo. Mnoho současných provozovatelů spaloven tvrdí, že umějí bezpečně, hospodárně a udržitelně přeměnit jakýkoli druh materiálu, například odpad z domácností, pneumatiky, zdravotnický odpad, odpady z lesnictví a nebezpečný odpad, na elektřinu a palivo.

S těmito falešnými výroky firmy, jež provozují zařízení na energetické využití odpadu, často žádají dotace na ochranu klimatu či podporu obnovitelných zdrojů energie a jejich provoz vlády zařazují do plánů na zmírňování změny klimatu. Rozsáhlé studie a aktuální údaje však dokazují, že tato tvrzení nemají vědecký základ. Spalování je proces, který pouze přeměňuje jednu formu odpadu na druhou, jak již bylo řečeno výše – spalováním například vzniká toxický popel nebo znečištění ovzduší a vody, jemuž je obtížné zamezit, a tato forma odpadu navíc bývá zpravidla toxičtější než původní odpad.

Poslední vývoj v EU svědčí o rostoucím povědomí o skutečnosti, že energetické využití odpadu není slučitelné s unijním pojetím oběhového hospodářství a s programem dekarbonizace. Například v roce 2019 Evropský parlament hlasoval pro omezení výše podpory z fondu soudržnosti, kterou lze použít na spalování odpadu. Ve stejném roce se Evropská investiční banka rozhodla nefinancovat plánovanou výstavbu spalovny v Bělehradě, protože by „zabránila Srbsku v dosahování environmentálních cílů v oblasti recyklace a oběhového hospodářství“. Mezitím byla v roce 2018 závazně změněna směrnice Evropské unie o obnovitelných zdrojích energie, která omezuje možnost členských států dotovat spalování jako „zelenou energii“.

Moderní spalovny nejenže emitují velké množství oxidu uhličitého na jednotku elektřiny, kterou vyrobí, ale jsou také nejdražším způsobem výroby elektřiny. Například [uhlíková náročnost elektřiny vyráběné evropskými spalovnami](#) je dvakrát vyšší než průměrná intenzita elektrické sítě EU.

8. MÝTUS

„Realizace programu zero waste je finančně náročná.“

Pokud město nebo obec přejde na systém zero waste, tříděný sběr přispěje k vyšší míře recyklace a více výrobků nebude vyhozeno, ale bude opětovně použito nebo opraveno. Tím pádem okamžitě klesne množství odpadu, se kterým se bude muset obec vypořádat.

Méně odpadů, kterými se bude daná obec muset zabývat, tedy například je odvážet na skládku nebo do spalovny, znamená nižší dopad na životní prostředí a snížení nákladů na svoz odpadů. Tím se zase uvolní více peněz, které mohou být využity buď na snížení poplatků či daní pro občany, nebo na financování veřejných služeb pro místní komunitu a posílení sociální integrace a inovací.

Jeden příklad za všechny: po zavedení strategie zero waste zaznamenalo italské [město Parma](#) snížení ročních nákladů na odpadové hospodářství o 450 000 eur.

9. MÝTUS

„Naše obec nemá k prosazení koncepce zero waste kompetence.“

Zero waste je celostní přístup, který vyžaduje změnu jednání na všech stupních výrobního a spotřebního řetězce. Některá města nebo místní úřady skutečně nemají potřebné kompetence k nakládání s odpady ani pravomoc jednat, nicméně ani to není důvod nedělat nic: každá obec má mnoho možností, jak postupovat.

Například francouzské [město Roubaix](#) sice nezajišťuje vlastní sběr a zpracování odpadu, ale přesto spustilo výzvu, aby se k principům zero waste připojili jednotlivci i celé rodiny. Motivovalo své obyvatele ke snížení množství odpadu, který vytvářejí, a tím nejenže dosáhlo skvělých výsledků, ale také zvýšilo povědomí o negativním dopadu stávajících spotřebitelských zvyklostí obyvatel na životní prostředí.

Úřady jsou rovněž odpovědné za to, co se děje na jejich veřejných prostranstvích, a proto mohou tato prostranství regulovat a přicházet s nápady a řešeními pro předcházení vzniku odpadu, třeba umístěním nádob na tříděný odpad nebo instalací pítek. Například města [Vilnius](#) a [Ženeva](#) zakázala na veřejných prostranstvích jednorázové plasty.

Organizace Zero Waste Europe a její členové nabízejí podporu v podobě rozsáhlé databáze informací, zdrojů a konkrétních zkušeností všem obecním úřadům nebo osobám odpovědným za nakládání s odpady, pokud nevědí, kde začít se zaváděním programu zero waste nebo mají konkrétní otázky. Příslušné publikace a zdroje jsou k dispozici na webových stránkách [Zero Waste Europe](#) a [Zero Waste Cities](#), kde najdete také seznam národních koordinátorů, na něž se můžete obracet s žádostí o odbornou pomoc a podporu ve vaší zemi. Českým zástupcem je Hnutí DUHA.

10. MÝTUS

„Produkce odpadu nesouvisí se změnou klimatu.“

Koncepce zero waste tvoří nedílnou součást oběhového hospodářství tím, že znovu používá a recykluje materiály tak, aby zůstaly v oběhu, namísto toho, aby bylo nutné získávat nové zdroje pro výrobu. Tím se ve výsledku snižuje množství materiálů, které poptáváme a spotřebováváme.

V souvislosti se změnou klimatu jsou témata zero waste a oběhového hospodářství zvláště důležitá, protože tyto přístupy vedou ke snížení množství zdrojů, které těžíme a spotřebováváme, například ropy na výrobu plastů, ale také ke snížení množství energie spotřebované v přidružených procesech, jako je zpracování a přeprava ropy.

Nižší množství odpadu, s nímž musíme nějakým způsobem naložit, znamená, že jsme méně závislí na jeho zpracování, například na skládkování nebo spalování, jež produkují velké množství emisí skleníkových plynů, a méně tyto operace využíváme. [Například](#) množství směsného komunálního odpadu spalovaného pro výrobu energie v Evropě v současné době roste. Nejnovější údaje Eurostatu ukazují, že v roce 2017 bylo spáleno přibližně 70 milionů tun pevného komunálního odpadu, což je o 118 % více než v roce 1995. To odpovídá 49 až 119 milionům tun CO₂ uvolněného spalovnami komunálního odpadu v roce 2017.

Na snížení emisí skleníkových plynů mají velký vliv určitá opatření pro předcházení vzniku odpadu, například omezení plýtvání potravinami. Jednou z největších a nejnaléhavějších výzev, jimž dnes evropská společnost čelí, je vytvoření udržitelného potravinového systému [„Od zemědělce ke spotřebiteli“](#), který by zabránil zbytečnému plýtvání. Pokud bude tento systém navržen správně, bude mít velmi pozitivní dopad nejen z hlediska snižování emisí skleníkových plynů, ale i pro podporu a obnovu biologické rozmanitosti.

Metodika analýzy odpadu

ČÁST 6

Analýza odpadu z domácností je metodický proces sběru a rozboru odpadu v konkrétní oblasti. Díky této analýze obce shromažďují důležité údaje o množství a druhu odpadu vyprodukovaného místními obyvateli. Tyto informace mohou být následně využity při nastavování pravidel pro nakládání s odpady a jako prevence vzniku odpadu. Podrobné údaje jsou nezbytné rovněž při plánování výstavby místních recyklačních zařízení a zařízení pro využití materiálů, v souvislosti s optimalizací řízení biologicky rozložitelného odpadu, podporou kompostování nebo při plánování četnosti a způsobu sběru odpadu.

Proto obcím nabízíme i volně dostupného průvodce, který má sloužit jako pomůcka při analýze odpadu v rámci místní komunity.

Metodika analýzy odpadu krok za krokem se zaměřuje především na domácnosti, ale stejný postup lze snadno aplikovat i ve školách, restauracích či firmách, které chtějí minimalizovat produkováný odpad.

[Metodika analýzy odpadu a auditu značek je dostupná zdarma v anglickém jazyce.](#)

Stáhněte si ji prosím z webových stránek organizace Zero Waste Cities.

Analýza komunálního odpadu ve vaší obci

ČÁST 7

Přestože motivujeme obce, aby provedly analýzu veškerého vyprodukovaného odpadu, v první řadě je vhodné zaměřit se na komunální odpad, který zpravidla poskytuje užitečný přehled a základní údaje, s nimiž může obec pracovat při tvorbě účinných pravidel pro snižování množství odpadu.

Komunální odpad se obvykle na různých místech příliš neliší, na rozdíl od živnostenského nebo průmyslového odpadu, který se v průběhu roku mění. Z tohoto důvodu jsou zjištěné údaje mnohem lépe srovnatelné napříč různými městy a státy a pro obce představují užitečný nástroj pro zavedení systému zero waste na místní úrovni.

Definice komunálního odpadu se v různých státech liší v závislosti na rozdílných postupech při nakládání s odpady. Nicméně když mluvíme o komunálním odpadu, máme na mysli odpad z domácností, přestože odpad vytvářený firmami, školami, nemocnicemi, úřady apod. je do něj zahrnut také, jelikož je mu svou podstatou a složením podobný.

Směsný komunální odpad zahrnuje také:

- objemný odpad (např. bílé zboží, nábytek, matrace);
- zahradní odpad, listí, trávu, odpadky z odpadkových košů;
- odpad z některých veřejných služeb, například z údržby parků a zahrad a odpad z čištění silnic.

Mezi směsný komunální odpad naopak nepatří:

- odpady z kanalizačních sítí a podobné, včetně produktů zpracování odpadních vod;
- stavební a demoliční odpad.

Na základě metodiky pro analýzu odpadu, která byla zmíněna výše, jsme vyvinuli důkladnější hloubkový rozbor celého spektra složení pevného komunálního odpadu. Jedná se o užitečný nástroj pro obce, který jim pomůže vyvinout celostní přístup pro nakládání s odpady a recyklaci.

Jak správně analyzovat odpad

Následující část má pomoci obcím při analyzování vyprodukovaného komunálního odpadu. Konkrétní údaje vám poskytnou příslušné místní orgány, které k tomu mají kompetence. Níže uvedené tabulky lze použít jako šablony pro sběr údajů o množství komunálního odpadu, který se ve vaší obci vyprodukuje.

Po vyplnění všech čtyř tabulek budete mít k dispozici potřebné údaje, abyste mohli začít analyzovat komunální odpad ve vaší obci.

Hodnocení a analýza komunálního odpadu je důležitým krokem ke správnému pochopení nejproblematictějších toků odpadů v každé obci a stane se východiskem, na jehož základě budete moci navrhnout a realizovat efektivní zero waste program.

1. Systém tříděného sběru

Druhy odpadu sbírané tzv. ode dveří

DRUH ODPADU

FREKVENCE SBĚRU (NAPŘ. 1X NEBO 2X TÝDNĚ)

Směsný komunální odpad

Biologicky rozložitelný odpad (kuchyňský)

Plasty, kovy

Papír a lepenka

Objemný odpad

Zahradní odpad

Další

Druhy tříděných odpadů z kontejnerů na ulici

DRUH ODPADU

FREKVENCE SBĚRU

Plasty

Papír a lepenka

Sklo

Textil

Použité oleje

Druhy odpadu sbírané jednorázově (např. přistavení kontejnerů)

DRUH ODPADU

FREKVENCE SBĚRU (NAPŘ. 1X NEBO 2X TÝDNĚ)

Objemný odpad

Nebezpečný odpad

Další

Druhy odpadu ve sběrných dvorech

Kolik sběrných dvorů (dostupných pro občany) je aktuálně v provozu ve vaší obci?

Které druhy odpadu se zde sbírají?

2. Nakládání se směsným a tříděným odpadem

Zadejte procento celkového množství odpadu vyprodukovaného ve vaší obci, které:

a) je odesláno k recyklaci

 %

b) je odesláno ke spálení

 %

c) je odesláno na skládku

 %

3. Analýza komunálního odpadu (KO)

Pro vyhodnocení budete potřebovat následující údaje (ideálně za posledních 2–5 let):

- množství vyprodukovaného KO celkem a v přepočtu na obyvatele;
- množství vyprodukovaného směsného KO celkem a v přepočtu na obyvatele;
- procento odpadu, který se vytrídí.

ROK	POČET OBYVATEL	KO CELKEM	KO NA OBYVATELE	KO, KTERÝ SE SKLÁDKUJE	SMĚSNÝ KO	TŘÍDĚNÝ KO
2015		kg	kg	%	%	%
2016		kg	kg	%	%	%
2017		kg	kg	%	%	%
2018		kg	kg	%	%	%
2019		kg	kg	%	%	%
2020		kg	kg	%	%	%

4. Nástroje pro podporu snižování množství odpadu

Rámcová směrnice o odpadech (2008/98/ES) definuje opatření pro předcházení vzniku odpadů jako taková opatření, která jsou přijata ještě dříve, než se látka, materiál nebo výrobek stanou odpadem. Tato opatření snižují:

- množství odpadu, a to i prostřednictvím opětovného použití výrobků nebo prodloužením životnosti výrobků,
- nepříznivé dopady vyprodukovaného odpadu na životní prostředí a lidské zdraví nebo
- obsah škodlivých látek v materiálech a výrobcích.

Zavedené nástroje pro podporu opětovného použití výrobků a materiálů ve vaší obci:
(vyjmenujte a stručně popište)

Zavedené nástroje, které podporují prevenci vzniku odpadu ve vaší obci:
(vyjmenujte a stručně popište)

Ekonomické nástroje, které podporují redukci odpadu ve vaší obci (např. PAYT):
(vyjmenujte a stručně popište)

Zavedené mechanismy pro informování občanů, firem, institucí a turistů o nakládání s odpady:
(vyjmenujte a stručně popište)

Kalkulačka úspor

ČÁST 8

Již jsme si řekli, že přechodem na systém zero waste mohou obce okamžitě začít snižovat náklady na odpadové hospodářství.

Vyvinuli jsme kalkulačku úspor, která městům a obcím názorně ukáže výhody přístupu zero waste. Pomůže vám pochopit jeho přínosy pro vaši konkrétní oblast.

Kalkulačka je přístupná online a snadno vám spočítá, kolik prostředků by vaše obec ušetřila, pokud byste se rozhodli pro strategii zero waste, zejména prostřednictvím tříděného sběru druhotných surovin tzv. ode dveří v kombinaci s účinnými opatřeními k předcházení vzniku odpadů.

[Kalkulačka úspor](#)

Stačí zadat několik základních informací o počtu obyvatel a o vašem plánu přechodu na nulový odpad a dále údaje o současném množství produkováného odpadu ve vaší obci a způsobu nakládání s odpady včetně nákladů. Kalkulačka poté automaticky spočítá, kolik by vaše obec mohla uspořit, a porovná to s reálnými příklady z jiných evropských měst.

Díky výsledkům si uděláte představu nejen o přibližné výši úspor, ale také – což je ještě důležitější – o možném snížení emisí skleníkových plynů, kterého může vaše obec dosáhnout přijetím koncepce zero waste. Spalování a skládkování odpadu má za následek vypouštění velkého množství skleníkových plynů do atmosféry, což je hlavním faktorem přispívajícím k rychlému oteplování planety a změně klimatu.

Přijetím závazku zero waste obce nejenže dávají najevo svou schopnost a ochotu řešit existenční problém, kterým je klimatická změna, ale rovněž posilují místní komunitu – díky uspořeným finančním prostředkům a novým pracovním místům.

Závěr

ČÁST 9

THERE
IS NO
TIME TO
WASTE

Tato publikace vznikla ve spolupráci s organizacemi Hnutí DUHA, Ekologi Brez Meja a Zero Waste Europe. Jejím cílem je poskytnout úvod do problematiky koncepce zero waste a seznámit čtenáře s některými klíčovými principy dnešního pojetí nulového odpadu. Přináší ucelený soubor nástrojů a pojednává o hlavních zásadách zero waste. Měštům a obcím nabízí deset jasných kroků pro tvorbu zero waste plánu na komunální úrovni a současně reaguje na některé zažité mýty, které se v souvislosti s minimalizací odpadu objevují.

Publikace rovněž zahrnuje praktické návody, jak rozvíjet a spravovat klíčové informace důležité pro zavádění zero waste strategií na místní úrovni.

Nástroje pro hodnocení odpadu pomáhají nastavit nezbytné kroky, které je třeba podniknout, a vysvětlují význam analýzy komunálního odpadu z domácností. Pro obec je totiž naprosto zásadní mít přístup k těmto údajům a porozumět jim, aby dokázala vytvořit efektivní zero waste plán s přihlédnutím k místním podmínkám.

Kalkulačka úspor je dostupná online a poskytuje uživatelům jasnou a názornou představu o finančních výhodách přístupu zero waste na komunální úrovni. Díky tomuto nástroji uživatelé uvidí dopad, jaký může mít zvýšená recyklace a tříděný sběr na úroveň produkce odpadu v obci, úspory pro obecní rozpočet, a navíc i snížení emisí skleníkových plynů, které ve velké míře přispívají ke změně klimatu.

Publikace byla vytvořena jako výchozí bod pro všechny zájemce o koncepci zero waste. Krok za krokem radí úplným začátečníkům, jak lze tuto koncepci implementovat na místní úrovni, a pomáhá rovněž obcím, které se již pro systém nulového odpadu rozhodly a zajímají se o další možnosti jeho optimalizace a rozvíjení.

V celé Evropě stoupá povědomí o potřebě změnit stávající vzorce výroby a spotřeby a přejít od lineární ekonomiky k modelu, který je založen na oběhovosti – kde hodnota materiálů a zdrojů zůstává zachována v rámci místní komunity.

Zažité vzorce však naše společnost dokáže úspěšně změnit a ničivý dopad stávajících metod výroby a spotřeby na životní prostředí a klima omezit pouze v případě, že se na tom budeme všichni podílet větší měrou.

Vize zero waste nám dává hmatatelná a proveditelná pravidla, která k tomu mohou přispět. Motivuje a spojuje obyvatele měst a obcí, jež se vydají k tomuto společnému cíli. Zero waste politika rovněž bezprostředně pomáhá obcím snížit náklady na odpadové hospodářství a vytvořené úspory ponechat jako rezervu v obecním rozpočtu nebo investovat do jiných životně důležitých veřejných služeb.

Ať už jste obecní úředník, odborník na odpady, zástupce občanské společnosti, majitel podniku nebo daňový poplatník, zero waste má význam i pro vás. Doufáme, že tato sada nástrojů vám poskytne potřebné podklady a znalosti, abyste mohli nastoupit svou vlastní cestu k redukci odpadu.

Další informace a postupy, jak navrhnout a realizovat místní strategii nulového odpadu, naleznete v české verzi [Masterplanu Zero Waste Europe](#). Tento plán obsahuje podrobnější informace o specifikách koncepce zero waste a doporučí vám další efektivní kroky k omezení množství odpadu a předcházení jeho vzniku.

Vyzkoušejte to sami

ČÁST 10

Chcete se vydat cestou zero waste a potřebujete poradit, jak postupovat při tvorbě plánu nulového odpadu ve vaší lokalitě?

Napište nám jednostránkové shrnutí, v němž stručně vysvětlíte, které body ve svém plánu považujete za stěžejní. Jako vodítko můžete využít naše desatero zero waste a přizpůsobit ho vaší aktuální situaci.

Napište nám o svých plánech!

Pošlete nám svůj plán na e-mailovou adresu cities@zerowasteeurope.eu. Organizace Zero Waste Europe vám vytvoří analýzu a poskytne vám zpětnou vazbu, díky které budete moci zdokonalit zero waste plán vaší obce.

OPADKOV

SO1

MO9

Kontakty

ČÁST 11

 snaga
OBISKOVALEC

 snaga

OBISKOVALEC

Navštivte webové stránky autorů této publikace a zjistěte více o koncepci zero waste a možnostech, jak zavádět úspěšnou strategii prevence a omezení odpadů na místní úrovni.

Hnutí DUHA

Friends of the Earth Czech Republic

Ekologi Brez Meja

Ecologists Without Borders

Zero Waste Europe

#ZeroWasteCities

Zero Waste Cities

Autoři

**Pierre Condamine, Jack McQuibban, Joan Marc Simon, Jaka Kranjc,
Ivo Kropáček, Romana Kacílková**

Editoři

Agnese Marcon, Rossella Recupero, Lucie Krejčí

Design

Noiza

ZERO
WASTE
EUROPE

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic